

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

16.12.2024 г.

X ДДС-7

Изх. №

София

Signed by: Ministry of Finance

ДО
БЮДЖЕТНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Относно: Годишното счетоводно приключване и представяне на годишните отчети за касовото изпълнение, оборотните ведомости и друга отчетна информация за 2024 г., както и публикуване на годишните финансови отчети за 2024 г. на бюджетните организации

С настоящото указание се определят редът и сроковете за съставянето и представянето на годишните отчети за касовото изпълнение на бюджета, на сметките за средства от Европейския съюз и на сметките за чужди средства, както и годишните оборотни ведомости и друга отчетна информация за 2024 г. на всички бюджетни организации по смисъла на [т. 5 от § 1 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси \(ЗПФ\)](#) за консолидиране в Министерството на финансите.

С указанието се дават и насоки за годишното счетоводно приключване на бюджетните организации за 2024 г. и се определят изисквания за публикуването на информация от годишните финансови отчети на бюджетните организации за 2024 г., както и някои въпроси, свързани с отчетността на бюджетните организации.

В съответствие с [чл. 164 от ЗПФ](#) Министерството на финансите (МФ) е методологическият орган по отношение на отчетността на касова и начислена основа на бюджетните организации и прилагането на методологическите указания.

Указанието се издава на основание [чл. 133, ал. 5, чл. 167 и чл. 170 от ЗПФ](#) и по отношение на реда и сроковете за представяне на годишните финансови отчети на бюджетните организации е съгласувано със Сметната палата.

СЪДЪРЖАНИЕ:

A. Общи разпоредби.....	2
I. Обхват на подлежащата на изготвяне и представяне отчетна информация	2
II. Общи изисквания за изготвяне и представяне на годишните отчети за касово изпълнение и годишните оборотни ведомости	2
B. Отчети за касово изпълнение и оборотни ведомости към 31.12.2024 г. на бюджетните организации без общините	4
III. Ред и срокове за представяне на отчетите за касово изпълнение, оборотните ведомости и друга отчетна информация на бюджетните организации (<i>без общините</i>) към 31.12.2024 г.	4
IV. Представяне на информация в месечния касов отчет към 31.12.2024 г.	9
V. Отчети за касово изпълнение и оборотни ведомости към 31.12.2024 г. на общините .	10
V. Ред и срокове за изготвяне и представяне на отчетите за касово изпълнение, оборотните ведомости и друга отчетна информация към 31.12.2024 г. на <i>общините</i>	10
Г. Насоки за годишното счетоводно приключване на бюджетните организации за 2024 г.	14
VI. Процедури преди изготвяне на оборотните ведомости	14
VII. Изготвяне на оборотни ведомости и друга информация съгласно <i>чл. 167 от ЗПФ</i>	14
VIII. Годишно приключване на счетоводните сметки.....	15
IX. Допълнителни изисквания при представяне на оборотните ведомости и информацията по раздел VII в <i>МФ</i> и <i>Сметната палата</i>	15
X. Публикуване на информация от годишните финансови отчети на бюджетните организации за 2024 г.	18
Д. Погасяване на задължения, произтичащи от разпоредбите на чл. 159, ал. 13 и 14 от Закона за публичните финанси	20
XI. Прилагане на чл. 159, ал. 13 и ал. 14 от ЗПФ	20
Е. Други въпроси.....	21
XII. Предоставяне на друга информация за 2024 г.	21
XIII. Прилагане на финансово-правна форма „Сметки за средства от Европейския съюз” през 2025 г.	22
XIV. Други въпроси	23

А. Общи разпоредби

I. Обхват на подлежащата на изготвяне и представяне отчетна информация

1. Първостепенните разпоредители с бюджет (ПРБ) по държавния бюджет, Националният осигурителен институт (НОИ), Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), Държавните висши училища (ДВУ), Държавните висши военни училища (ДВВУ), Българската академия на науките (БАН), Българската национална телевизия (БНТ), Българското национално радио (БНР), Българската телеграфна агенция (БТА), бюджетните организации по чл. 13, ал. 4 от ЗПФ, както и общините изготвят:

- 1.1. отчет за касовото изпълнение на бюджета (**Б-3**);
 - 1.2. отчети за касовото изпълнение на сметките за средства от Европейския съюз (ЕС):
 - а) отчет за сметките за средства от ЕС, администрирани от Националния фонд към МФ - (**СЕС-3-КСФ**);
 - б) отчет за сметките за средства от ЕС, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие“ - (**СЕС-3-РА**);
 - в) отчет за сметките за други средства от ЕС - (**СЕС-3-ДЕС**);
 - г) отчет за средствата по други международни програми - (**СЕС-3-ДМП**).
 - 1.3. отчет за операциите и наличностите по сметките за чужди средства - (**Б-3 с код 33**);
 - 1.4. отчет за касовото изпълнение на бюджета, сметките за средствата от Европейския съюз и сметките за чужди средства (отчета по т. 1.3 от Заповед № ЗМФ-1338/2015 г.);
 - 1.5. оборотни ведомости и друга информация по **раздел VII**;
 - 1.6. отчет за салдата (наличностите) по банкови сметки - (**НАЛ-3**);
 - 1.7. допълнителна отчетна информация, определена в **раздел III** и **раздел V**.
2. Министерството на финансите и Сметната палата могат да изискат при необходимост и друга информация, справки и документи.

II. Общи изисквания за изготвяне и представяне на годишните отчети за касово изпълнение и годишните оборотни ведомости

3. Отчетната информация по т. 1 се изготвя в съответствие с определените от МФ макети (файл - XLS формат), които се публикуват на интернет страницата на МФ: <http://www.minfin.bg> (Методология на отчетността>Макети>Макети - Текущи).

4. Отчетите по т. 1.1 - 1.3 се представят по Единната бюджетна класификация (ЕБК) за 2024 г., както и по агрегирани показатели.

5. Изготвяната от разпоредителите с бюджет по т. 1 отчетна информация съдържа и данните на техните подведомствени разпоредители с бюджет.

5.1. годишните отчети за касово изпълнение, оборотните ведомости и допълнителната отчетна информация към тях се предоставят за обобщаване на съответния първостепенен разпоредител;

5.2. БАН, ДВУ и ДВВУ, след обобщаване на отчетите, оборотните ведомости и допълнителната отчетна информация към тях на своите подведомствени разпоредители, изготвят и представят сборни отчети и оборотни ведомости съответно на Министерство на образованието и науката (МОН) и на Министерство на отбраната (МО);

5.3. МОН и МО обобщават предоставените отчети по т. 5.2, като изготвят и представят сборен годишен отчет, оборотна ведомост и допълнителна отчетна информация към тях, съответно за всички ДВУ и за всички ДВВУ.

6. При изготвяне на годишните отчети за касово изпълнение и оборотните ведомости по т. 1.1 – 1.5, както и отчета (НАЛ) по т. 1.6, се попълват код по ЕБК и ЕИК/БУЛСТАТ. За годишните отчети се попълва и съответния код на „финансово-правна форма“, като се

прилагат аналогичните за месечните отчети изисквания, определени с т. 10 от ДДС № 01/2024 г. и т. 2 на ФО № 04/2024 г.

7. Отчетната информация по т. 1 се представя от ПРБ в МФ чрез уеб-базираните системи: Информационна система за Управление на държавното съкровище (ИС УДС) и Информационна система за общините (ИСО).

Ръководствата на потребителя за работа с модули „Касови отчети“ и „Счетоводни отчети“ на ИС УДС се публикуват на интернет страницата на МФ: <http://www.minfin.bg> (Бюджет>Методология>Материали за ИС УДС), като същите могат да бъдат намерени и в полето „Помощ“ в ИС УДС. Също в полето „Помощ“ на ИСО може да бъде намерено ръководството за работа със системата, а в модул „Капиталови разходи и текущи ремонти“ в полето „Ръководство на потребителя“ могат да се намерят ръководствата за работа с модула, за създаване на обект и за въвеждане на първоначални данни.

8. Всички разпоредители с бюджет, когато предоставят средства чрез трансфер (вкл. и от средства от Европейския съюз), следва писмено и по електронна поща да уведомяват получателите на трансфери (в т. ч. и с копие до съответния ПРБ), като посочват предоставената сума и трансферния параграф, по който получателите на средствата трябва да ги отразят.

Разпоредителите с бюджет - получатели на трансфери, следва да отразяват получения трансфер по съответния трансферен подпараграф, а изразходването на средствата да отчитат по съответните разходни параграфи и подпараграфи от ЕБК за 2024 г.

9. За целите на представянето на данните по реда на т. 7 следва да се има предвид:

9.1. определените със заповед на ръководителите на съответните ПРБ длъжностни лица - оторизирани служители (титуляр и заместващ) за работа с информационната система, въвеждат файловете с отчетните данни (в т. ч. разшифровки, справки, приложения и друга отчетна информация, както и обяснителни записки, декларации към тях, протоколи и др.) на конкретния ПРБ в съответния модул на ИС УДС или ИСО;

9.2. при всяка настъпила промяна в заповедта по т. 9.1 за определяне на оторизирани служители за работа със системата, съответният ПРБ (без общините) писмено уведомява дирекция „Държавно съкровище“ в МФ, а съответната община - дирекция „Финанси на общините“ в МФ съгласно определения ред;

9.3. достъп до уеб-базираните системи имат само регистрирани потребители със съответните права съгласно правилата за регистрация на потребителите на ИС УДС, публикувани на адрес: <http://treasureapp.minfin.bg/>, съответно на потребителите на ИСО - <http://iso.minfin.bg/>

10. В изпълнение на изискванията на чл. 133, ал. 4 от ЗПФ:

10.1. първостепенните разпоредители с бюджет, включително и общините, публикуват на интернет страниците си отчетите към 31.12.2024 г. за изпълнението на бюджетите, включително за сметките за средства от Европейския съюз, при спазване на изискванията на Закона за защита на класифицираната информация;

10.2. всички първостепенни разпоредители с бюджет, както и БАН, ДВУ и ДВВУ, в срок до 10 работни дни след определения краен срок за представяне в МФ, следва да публикуват посочените в т. 10.1. отчети за съответната система;

10.3. Националният фонд към МФ, Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие“ (за сметката за средства от Европейския съюз), както и бюджетните организации по чл. 13, ал. 4 от ЗПФ, публикуват своите отчети към 31.12.2024 г. по реда на т. 10.2.

Б. Отчети за касово изпълнение и оборотни ведомости към 31.12.2024 г. на бюджетните организации без общините

III. Ред и срокове за представяне на отчетите за касово изпълнение, оборотните ведомости и друга отчетна информация на бюджетните организации (без общините) към 31.12.2024 г.

11. В срок **до 23.01.2025 г.** всички ПРБ (без общините) представят в МФ в електронен вид „Разшифровка на трансферните операции (трансфери и временни безлихвени заеми)“ с бюджети и сметки за средства от Европейския съюз на други бюджетни организации, включително и общини, изготвена по формата на определения от МФ макет.

Министерството на труда и социалната политика (МТСП) в разшифровката на трансферите, касаещи МОН, следва да показва на съответните редове трансферите към БАН и ДВУ.

12. ПРБ (без общините) изготвят и представят в МФ в срока по т. **17** само в електронен вид следната допълнителна отчетна информация:

12.1. разшифровки на приходните § 24-04 „Нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукция“ и § 36-19 „Други неданъчни приходи“;

12.2. разшифровки на разходните § 10-98 „Други разходи, неклассифицирани в другите параграфи и подпараграфи“- по дейности, § 51-00 „Основен ремонт на дълготрайни материални активи“, § 52-00 „Придобиване на дълготрайни материални активи“ и § 53-00 „Придобиване на нематериални дълготрайни активи“ – по обекти за строителство и основен ремонт и за придобиване на дълготрайни активи;

12.3. разшифровка на салдото по § 88-00 „Събрани средства и извършени плащания за сметка на други бюджети, сметки и фондове – нето (+/-)“;

12.4. общо за системата - информация за числеността и средствата за възнаграждения на нещатния персонал, нает по трудови правоотношения в изпълнение на програми за временна заетост, за броя и средствата за възнаграждения на лицата по извънтрудови правоотношения, както и броя на изплатените обезщетения на различни основания, отчетени по § 02-00 „Други възнаграждения и плащания за персонала“;

12.5. НОИ изготвя и разшифровка на разходни § 41-00 „Пенсии“ и § 42-00 „Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинства“ по позициите, по които е приет Законът за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г.;

12.6. МТСП изготвя и разшифровка на § 42-00 „Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата“ по позициите, определени със „Справка за размера на текущите трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата за 2024 г.“;

12.7. „Справка за поетите ангажименти по бюджета и сметките за средствата от ЕС“ и „Справка за новите задължения за разходи по бюджета и сметките за средствата от ЕС“;

12.8. „Справка за определени плащания към бюджетни организации, отчетени по разходни и приходни параграфи по ЕБК“;

12.9. за целите на изпълнение на [чл. 51 от Закона за държавния бюджет на Република България \(ЗДБРБ\) за 2024 г.](#) разпоредителите с бюджет по чл. 13, ал. 3 от ЗПФ изготвят „Справка за задълженията към доставчици“. БАН, ДВУ и ДВВУ изготвят и предоставят информацията за задълженията към доставчици чрез МОН и МО;

12.10. „Справка за усвоените средства от резерва за непредвидени и/или неотложни разходи“, се предоставя на e-mail: I.Paliiska@minfin.bg

12.11. Министерство на транспорта и съобщенията (МТС), Министерство на регионалното развитие и благоустройството и Националния фонд към МФ зареждат в ИС УДС файловете (XLS формат) с информацията по т. 28 от ДДС № 05/2020 г. към 31.12.2024 г. за

съответните лица по чл. 156 от ЗПФ, включени в схемата за централизирано разплащане по чл. 159–161 от ЗПФ.

13. Допълнителната отчетна информация по т. **12.6 - 12.10** се изготвя в съответствие с определените от МФ макети (файл – XLS формат), публикувани на интернет страницата на МФ: <http://www.minfin.bg> (Методология на отчетността>Макети>Макети - Текущи).

14. ПРБ, които към **31.12.2024 г.** са с кредитно салдо по банкова сметка **6301**, отразяват салдото в касовия отчет по § 31-10 "Трансфери от/за ЦБ" със знак „минус“.

15. При изготвянето на отчетите за касово изпълнение на бюджета от страна на първостепенния разпоредител следва да бъдат извършени и включени за **2024 г.** операциите по т. **59** от *ДДС № 01/2003 г.* В случай, че са налице предпоставките и обстоятелствата, регламентирани в т. т. **57.7** и **58** от *ДДС № 01/2003 г.*, за **2024 г.** се извършват и съответните операции по тези точки (без тези по т. т. **57.7.5** и **58.5**).

15.1. МОН и МО следва да извършат и включат в касовия си отчет за **2024 г.** регламентирани с т. т. **73.2** и **74** от *ДДС № 01/2003 г.* отчетни операции (без тези по т. **73.2.3**). След извършването на посочените операции, МОН и МО следва да извършат и операциите по т. т. **58** и **59** от *ДДС № 01/2003 г.*

15.2. БАН, ДВУ и ДВВУ следва да извършат и включат в касовия си отчет освен операциите в т. **15.1** (без тези по т. **58** от *ДДС № 01/2003 г.*) и регламентирани с т. **73.1** от *ДДС № 01/2003 г.* отчетни операции (без тези по т. **73.1.7**).

16. Годишните отчети за касово изпълнение следва да са придружени с обяснителна записка, която съдържа анализ на изпълнението на приходите, разходите, извършените корекции по бюджета и причините за тях с акцент върху вътрешните и външни фактори, оказали влияние върху размера на събраните приходи и върху резултатите, постигнати с извършените разходи, като се има предвид:

16.1. анализът следва да включва и информация за измененията в начислените задължения и поетите ангажименти, както и за изпълнението на утвърдените със ЗДБРБ за **2024 г.** или по уточнен план максимални размери на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през **2024 г.** и на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през **2024 г.**;

16.2. анализът на Министерство на здравеопазването включва и обобщена информация за просрочените задължения на държавните и общински лечебни заведения за болнична помощ и информация за всяко лечебно заведение поотделно;

16.3. в анализите на МОН (за БАН и по отделни ДВУ), на МО (по ДВВУ), на БНР, БНТ и БТА следва да се включва и информация за измененията в отчетените задължения към доставчици, както и за изпълнението на утвърдените максимални размери на задълженията за разходи към доставчици към **31.12.2024 г.**

17. Годишните отчети за касово изпълнение по т. **1.1 - 1.4**, допълнителната отчетна информация по т. **12** и обяснителната записка по т. **16**, отчетът по т. **1.6**, годишните оборотни ведомости и друга отчетна информация по т. **1.5** се представят в МФ в рамките на периода от **14.02.2025 г.** до **21.02.2025 г.**, но не по-късно от датите, определени за съответния ПРБ в посочения график:

<p><u>14.02.2025 г.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Администрация на президентството - Конституционен съд - Комисия за регулиране на съобщенията - Съвет за електронни медии - Агенция за ядрено регулиране - Комисия за финансов надзор - Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори - Комисия за защита на конкуренцията - Държавна комисия по сигурността на информацията - Комисия за защита от дискриминация - Комисия за защита на личните данни Омбудсман - Централна избирателна комисия 	<p><u>17.02.2025 г.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Народно събрание - Сметна палата - Комисия за енергийно и водно регулиране - Национална служба за охрана - Държавна агенция „Разузнаване“ - Българско национално радио - Българска национална телевизия - Българска телеграфна агенция - Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към ДС и разузнавателните служби на БНА - Комисия за отнемане на незаконно придобитото имущество - Комисия за противодействие на корупцията
<p><u>18.02.2025 г.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерство на младежта и спорта - Министерство на правосъдието - Министерство на туризма - Министерство на околната среда и водите (вкл. ПУДООС) - Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ - Национално бюро за контрол на СРС - Министерство на електронното управление 	<p><u>19.02.2025 г.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерство на труда и социалната политика - Държавна агенция „Технически операции“ - Държавна агенция „Национална сигурност“ - Национален осигурителен институт - Национална здравноосигурителна каса - Национален статистически институт
<p><u>20.02.2025 г.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерски съвет - Министерство на културата - Министерство на икономиката и индустрията (вкл. ДП „Управление и стопанисване на язовири“) - Министерство на иновациите и растежа - Министерство на здравеопазването - Министерство на регионалното развитие и благоустройството - Министерство на енергетиката (вкл. фонд СЕЛС) - Министерство на транспорта и съобщенията 	<p><u>21.02.2025 г.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Висш съдебен съвет - Министерство на финансите - Национален фонд към МФ - Министерство на външните работи - Министерство на земеделието и храните - Държавен фонд „Земеделие“ - Селскостопанска академия (вкл. ДП „Научно-производствен център“) - Министерство на вътрешните работи - Министерство на отбраната (вкл. сборни отчети на ДВВУ) - Министерство на образованието и науката (вкл. сборни отчети на ДВУ и БАН) - Други ПРБ

18. При предоставянето в МФ на отчетите, оборотните ведомости и допълнителната информация към тях се прилага следният ред:

18.1. файловете с отчетите по т. **1.1-1.4**, файлът по т. **1.6** и допълнителната информация по т. **11**, т. **12** и т. **16** за първостепенната система се въвеждат (след одобрение на контролните данни от страна на МФ) в модул „Касови отчети“ на ИС УДС на електронен адрес:

<http://treasureapp.minfin.bg/>

Введените в системата файлове се изпращат и на електронната поща на отговарящия за съответния ПРБ служител от дирекция „Държавни разходи“ от длъжностното лице, определено по реда на т. 9.1 да предоставя тази информация.

18.2. файловете с оборотните ведомости и друга информация към тях по т. 1.5 за първостепенната система се въвеждат в модул „Счетоводни отчети“ на ИС УДС на електронен адрес: <http://ddsaccounts.minfin.bg/>

18.3. следните разпоредители с бюджет зареждат и изпращат по електронна поща по реда на т. 18.1 и т. 18.2 и следните файлове:

18.3.1. МОН зарежда файл със сборния отчет и оборотна ведомост на всички ДВУ по т. 5.3 и файл със сборния отчет и оборотна ведомост на БАН;

18.3.2. МО зарежда файл със сборния отчет и оборотна ведомост на всички ДВВУ по т. 5.3;

18.3.3. МОН и МО изпращат в МФ на e-mail: dfs@minfin.bg един архивиран файл, съдържащ оборотните ведомости и информацията към тях на всяко отделно ДВУ и на БАН, респ. един архивиран файл с оборотните ведомости и информацията към тях на всяко отделно ДВВУ;

18.3.4. Министерство на енергетиката (МЕ) зарежда файловете с отчета за касовото изпълнение и оборотната ведомост на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (фонд СЕЛС), като в полето код по ЕБК се попълва код **2480**;

18.3.5. Министерство на икономиката и индустрията (МИИ) зарежда файловете с отчета за касовото изпълнение и оборотната ведомост на Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДП „УСЯ“), като в полето код по ЕБК се попълва код **2029**.

18.3.6. Националният фонд към МФ зарежда файловете с отчета за касовото изпълнение и оборотната ведомост на сметката за средствата от Европейския съюз, като в полето код по ЕБК се попълва код **9817**;

18.3.7. Държавен фонд „Земеделие“ зарежда файловете с отчета за касовото изпълнение и оборотната ведомост на сметката за средствата от Европейския съюз, като в полето код по ЕБК се попълва код **2220**;

19. При статус „одобрен“ на файловете, след извършване на формален контрол и валидация, съответният ПРБ разпечатва индивидуални протоколи от модул „Касови отчети“ (Справки>Касов отчет>Индивидуален протокол) и от модул „Счетоводни отчети“ на ИС УДС.

20. Копия от индивидуалните протоколи по т. 19 се представят на Сметната палата, заедно с представянето на отчета за касовото изпълнение и оборотните ведомости по реда на т. 21.

21. След контролните процедури по т. 19, всички ПРБ представят в Сметната палата в **срок от 3 работни дни** след срока по т. 17 файловете, подадени в МФ (окончателните отчети за касовото изпълнение по т. 1.1-1.4, допълнителната отчетна информация към тях по т. 12-13, отчетът по т. 1.6 и оборотните ведомости по т. 1.5), и копие на индивидуалните протоколи по т. 19 в PDF формат.

21.1. Файловете се подават в Сметната палата по един от следните начини:

21.1.1. чрез Средата за електронен обмен на съобщенията (СЕОС);

21.1.2. на електронната поща delovodstvo@bulnao.government.bg за ПРБ, които не са включени в СЕОС;

21.2. Независимо от начина на подаване на отчетите, ПРБ следва да декларират писмено пред Сметната палата, че информацията от файловете съответства на тази от счетоводната система и е идентична с тази, предоставена на Министерство на финансите. Декларацията за идентичност следва да бъде в PDF формат - подписана с електронен подпис, или сканирано копие на подписана на хартия декларация (съдържаща изходящ номер и/или дата);

21.3. МОН подава в Сметната палата по един от определените с т. **21.1** начини представените в МФ файлове на БАН и на всяко ДВУ, както и отделен файл, съдържащ сборните отчети и оборотни ведомости на ДВУ;

21.4. МО подава в Сметната палата по един от определените с т. **21.1** начини представените в МФ файлове на всяко ДВВУ, както и отделен файл, съдържащ сборните отчети и оборотни ведомости на ДВВУ;

21.5. Министерството на околната среда и водите, МЕ, МИИ и Селскостопанската академия подават в Сметната палата по един от определените с т. **21.1** начини съответните представени в МФ файлове на ПУДООС, на фонд „СЕЛС“, на ДП „УСЯ“, и на ДП „Научно-производствен център“.

22. При констатиране на грешки в отчетите за касовото изпълнение и оборотните ведомости, първоначално представеният отчет/оборотна ведомост се приема за предварителен, като в **срок до 2 работни дни** след датите, определени по т. **17** и не по-късно от **25.02.2025 г.**, съответният ПРБ следва да представи окончателен отчет/оборотна ведомост по реда на т. **18 - 20**.

23. В случаите на констатирани грешки (когато отчетът/оборотната ведомост все още е предварителен) съответният ПРБ представя в Сметната палата по реда на т. **21** окончателен отчет/оборотна ведомост в срок **3 работни дни** след датата по т. **22**, но *не* по-късно от **28.02.2025 г.**

24. За целите на равнението на изготвяните от ПРБ формуляри (**НАЛ-3**) и касови отчети със салдата по съответните банкови сметки, банките (без БНБ) задължително заверяват към края на отчетната година наличностите по всички депозитни, текущи, бюджетни сметки, сметки за средства от Европейския съюз и сметки за чужди средства в левове и във валута на разпоредителите с бюджет по реда на т. **40** от съвместно писмо на МФ и БНБ ДДС № **04/28.03.2022 г.** преди приключване на окончателната обработка на обобщените отчети, но *не* по-късно от **24.01.2025 г.**

25. Министерството на културата и Министерството на младежта и спорта в сроковете по т. **17** представят в МОН – дирекция „Финанси“, електронно подписани отчетите за касово изпълнение в частта за функция „Образование“ на e-mail: m.lambova@mon.bg и m.ivanova@mon.bg.

26. В **срок до 10 дни** след представяне на отчета за касово изпълнение Националният фонд към МФ представя в дирекция „Държавно съкровище“ информация за получените средства от Европейския съюз и извършените разходи за сметка на тези средства, както и разходите за сметка на свързаното с тях национално съфинансиране на e-mail: gfs@minfin.bg.

27. В **срок до 10 дни** след представяне на отчета за касово изпълнение Държавен фонд „Земеделие“ представя в МФ - дирекция „Държавно съкровище“, информация за получените средства от европейските земеделски фондове и извършените разходи за сметка на тези средства, както и разходите за сметка на свързаното с тях национално съфинансиране на e-mail: gfs@minfin.bg.

28. Обръщаме внимание, че във връзка с прилагането на ДДС № **06/2008 г.**, за включените в СЕБРА разпоредители с бюджет, следва да се имат предвид разпоредбите на т. **27** от същите указания.

Предвид зануляването на всички неусвоени лимити в СЕБРА, за случаите, когато е получено финансиране по одобрени проекти по оперативни програми и частта от лимита за плащания на бенефициентите не е усвоена до края на годината, съответният разпоредител с бюджет следва да заяви неусвоената част за включването ѝ в лимита за плащанията му за следващата година. Остатъците по одобрените лимити на второстепенните оторизирани системи в рамките на съответната първостепенна система на „Националния фонд“ към МФ ще бъдат заложи в началото на 2025 г.

29. При наличие на обстоятелства, водещи до необходимост от намаление на остатъците по лимитите за плащания за следващата година, Управляващите органи/Междинните звена следва да заявят пред дирекция „Национален фонд“ към МФ сумите, с които да бъде намален съответния лимит до **27.12.2024 г.**

IV. Представяне на информация в месечния касов отчет към 31.12.2024 г.

30. Настоящите указания не отменят задължението на ПРБ (без общините) да представят в МФ месечните отчети за касовото изпълнение на бюджетите, на сметките за средствата от Европейския съюз и на сметките за чужди средства в съответствие с изискванията на *ДДС № 01/2024 г.*

31. Напомняме, че всички ПРБ, включени в СЕБРА, следва своевременно да уточняват директно извършените операции в БНБ (касови операции, покупко-продажба на валута, директно наредени преводи извън СЕБРА и др.) и да ги разпределят чрез функционалността „Уточняване на операции в БНБ“ в СЕБРА по кодовете за вид плащане, съответстващи на икономическия характер и естество на тези операции.

32. Посочените в т. 15 процедури и операции се извършват и включват от ПРБ само в годишните отчети за касовото изпълнение **към 31.12.2024 г.** (форми Б-3, СЕС-3-КСФ, СЕС-3-РА, СЕС-3-ДЕС и СЕС-3-ДМП), без да се отразяват в касовия месечен отчет **към 31.12.2024 г.**

В. Отчети за касово изпълнение и оборотни ведомости към 31.12.2024 г. на общините

V. Ред и срокове за изготвяне и представяне на отчетите за касово изпълнение, оборотните ведомости и друга отчетна информация към 31.12.2024 г. на общините

33. В срок *не по-късно от 24.01.2025 г.* всички общини представят в МФ „Разшифровка на трансферните операции (трансфери и временни безлихвени заеми)“, изготвена по формата на макета, включен в общия пакет по т. 35, като изготвеният файл задължително се зарежда в ИСО на електронен адрес:

<http://iso.minfin.bg>

Обръщаме внимание, че файлът „Разшифровка на трансферните операции (трансфери и временни безлихвени заеми)“ следва да се попълва коректно, като полученият/предоставен трансфер се посочва на реда на съответния първостепенен разпоредител с бюджет/СЕС, от когото е получен или на когото е предоставен трансфера (вкл. и когато този разпоредител е друга община). На реда на общината, която попълва файла, се посочват само вътрешните за общината трансфери (напр. отчетените трансфери между БЮДЖЕТ и СЕС на самата община).

34. Всички общини изготвят и представят в МФ по реда и в срока на т. 39 само в електронен вид следната допълнителна отчетна информация:

34.1. „Справка за поетите ангажименти по общинския бюджет и сметки за средства от ЕС“ и „Справка за новите задължения за разходи по общинския бюджет и сметки за средства от ЕС“;

34.2. „Справка за определени плащания към бюджетни организации, отчетани по разходни и приходни параграфи по ЕБК“;

34.3. „Отчет за усвоените по § 10-30 "Текущ ремонт" разходи, финансирани със средства от трансфери от централния бюджет за извършване на текущи ремонти на общински пътища, на улична мрежа и на други инфраструктурни обекти“ – представя се чрез модул „Капиталови разходи и текущи ремонти“ на ИСО;

34.4. Справка за определени показатели в делегираната от държавата дейност 469 "Други дейности по здравеопазването".

34.5. „Справка за размера на средствата за представителни разходи за кметовете в общините и за общинските съвети за 2024 г.“.

34.6. „Справка за изпълнението на план-сметката по чл. 66 от Закона за местните данъци и такси към 31.12.2024 г.“.

34.7. „Разшифровка на трансфери между бюджета на общината и ЦБ за 2024 г.“

34.8. „Справка за изразходваните средства, предоставени през 2024 г. на общината под формата на временен безлихвен заем по реда на чл. 103, ал. 1 от ЗПФ“.

Справката се представя *само* от общините, получили през 2024 г. такива средства. Към справката **задължително** се представя разяснителна записка, която следва да съдържа:

- **подробна** информация за изразходваните средства. В случай на *извършени разходи* се посочва дали те са за финансиране на държавни или/и местни дейности, както и техния икономически характер (напр. за материали, външни услуги, капиталови разходи и т.н.), а в случай на извършени *други плащания* се конкретизира какви са те (трансфери, заеми и др.). Информацията следва да съдържа и каква част от изразходваните средства са за покриване на *просрочени задължения* и дали са възникнали през тази или предходната година.

- **очакванията** на общината да погаси заема в определения ѝ краен срок;

- **оценка** на ефекта от предоставения на общината заем за покриване на *временния* касов разлив по бюджета ѝ за 2024 г.

Справката и обяснителната записка към нея се представят като прикачени файлове в ИСО (секция „Други“).

35. Отчетите по т. 1.1 - 1.4, оборотните ведомости и друга информация по т. 1.5, формулярът – НАЛ-3 по т. 1.6, допълнителната отчетна информация на общините по т. 34, както и друга информация във вид на справки, са включени в **общия пакет** от макети на общините, публикуван на интернет страницата на МФ: [http:// www.minfin.bg](http://www.minfin.bg) (Методология на отчетността>Макети>Макети-Текущи).

36. В отчетите по т. 1.1 - 1.3 (Б-3, СЕС-3-КСФ, СЕС-3-РА, СЕС-3-ДЕС, СЕС-3-ДМП и Б-3 с код 33) общините задължително попълват остатък от предходния период и наличност в края на отчетния период по съответните параграфи от ЕБК в лева и във валута (левава равностойност).

37. На основание т. 40 от съвместно писмо на МФ и БНБ ДДС № 04/28.03.2022 г., банките задължително заверяват информация за наличностите (НАЛ-3) в края на бюджетната година по всички депозитни, текущи, бюджетни сметки, сметки за средства от Европейския съюз и сметки за чужди средства в лева и във валута на разпоредителите с бюджет, като заверяването се извършва от обслужващата банка върху утвърдения от МФ формуляр, преди приключване на окончателната обработка на отчетите, но не по-късно от **24.01.2025 г.**

Общините следва да попълват формуляра НАЛ-3 само в частта на приложимите за тях позиции, като следва да се има предвид, че формулярът НАЛ-3 **не** следва да се зарежда в системата ИСО.

38. В срок **до 11.02.2025 г.** общините зареждат за предварителен контрол: отчетите по т. 1.1 - 1.3 (Б-3, СЕС-3-КСФ, СЕС-3-РА, СЕС-3-ДЕС, СЕС-3-ДМП и Б-3 с код 33) в ИСО и информацията по т. 34.3 само в модул „Капиталови разходи и текущи ремонти“ на ИСО на електронен адрес: <http://iso.minfin.bg>.

При констатирани несъответствия между данните за капиталови разходи по годишните касови отчети и отчета за финансиране на капиталовите разходи за м. декември 2024 г., чрез модул „Капиталови разходи и текущи ремонти“ се връща месечния отчет за извършване на корекциите от общината.

Всички останали приложения, справки, разшифровки и др. (във вид на допълнителна информация) се зареждат **до 14.02.2025 г.** като прикачени файлове към отчета на обособеното за целта място, като се избира вид на файла, съответстващ на наименованието на справка от общия пакет по т. 35. Като прикачен файл се зарежда и съответният файл на отчета за касовото изпълнение на бюджета, сметките за средствата от Европейския съюз и сметките за чужди средства на общината по т. 1.4 (отчетът по т. 1.3 от Заповед № ЗМФ-1338/2015 г.).

38.1. след въвеждането на отчетите в ИСО, длъжностното лице, определено по реда на т. 9.1, генерира протокол за резултатите от извършен контрол - PDF формат, намиращ се в раздел “Справки ИСО“, и проверява за разлики между отчетените от общината и заредените в системата контролни данни, които следва да се уточнят. При наличие на разлики на редовете за трансферните параграфи, дължащи се на получени/предоставени трансфери от/на други общини, задължително се прикачва обяснителна записка. В модул „Капиталови разходи и текущи ремонти“ оторизираното длъжностно лице генерира справка за съпоставка на данните между отчета за финансиране на капиталови разходи и отчетите за касово изпълнение и протокол за извършения контрол;

38.2. дирекция „Финанси на общините“ след съгласуване с дирекция „Държавно съкровище“ изготвя информация за контролните позиции: за средствата, предоставени/получени като трансфери/заеми от/за общини от централния бюджет, от министерствата и ведомствата, в т. ч. ПУДООС, ДФ „Земеделие“ и „Национален фонд“; за уточнения план и усвоените получени трансфери/субсидии от централния бюджет (нето), преходните остатъци и наличностите по сметки в лева и валута в края на отчетния период;

38.3. при констатирани неравнения, данните следва да се уточняват от общините в оперативен порядък, включително със съответния бюджетен разпоредител, който е предоставил или получил средства като трансфери/заеми;

38.4. за целите на равнението на трансферните параграфи (§ 61-00 – § 64-00 от ЕБК) общините следва да анализират информацията от справките „Насрещни трансфери за община“, „Засечка на отчета с трансферите“ и „Съпоставка на трансферите“, автоматично генерирани в системата ИСО;

38.5. отговорността за коректното отчитане на касовите потоци при взаимоотношенията с други първостепенни разпоредители, както и в рамките на общината, се носи от съответната община.

39. При представянето в МФ на годишните отчети, оборотните ведомости и допълнителната информация към тях всички общини прилагат следния ред и срокове:

39.1. за целите на представянето на отчетната информация следва да са налице изискванията на т. 9;

39.2. в периода от **14.02.2025 г. до 21.02.2025 г. включително** общините, за които са констатирани несъответствия, задължително *презареждат* окончателно уточнените годишни отчети за касовото изпълнение в ИСО на електронен адрес: <http://iso.minfin.bg>, а за капиталовите разходи – в модул „Капиталови разходи и текущи ремонти“;

39.3. в периода по т. 39.2 всички общини зареждат и окончателния файл на годишния отчет за касовото изпълнение на бюджета, сметките за средствата от Европейския съюз и сметките за чужди средства на общината по т. 1.4 (отчетът по т. 1.3 от Заповед № ЗМФ-1338/2015 г.), както и всички обяснителни записки, декларации и коригирана допълнителна информация (приложения, справки, разшифровки);

39.4. за общините, при които не са констатирани несъответствия в отчетните форми, предварително заредените в срока по т. 38 отчети се считат за окончателни;

39.5. след като съответната община е въвела окончателните отчети и допълнителна информация в ИСО, длъжностното лице, определено по реда на т. 9.1, генерира и разпечатва от системата протокол за окончателен отчет - PDF формат, включително и протокол за отчета за финансиране на капиталовите разходи от модул „Капиталови разходи и текущи ремонти“. Копия от протоколите се представят на Сметната палата по реда на т. 40;

39.6. окончателните годишни отчети за касово изпълнение следва да са придружени с обяснителни записки с анализ за изпълнението на основните бюджетни показатели по чл. 14, ал. 1 от ЗПФ;

39.7. в определения с т. 39.2 период общините зареждат файловете с изготвените годишни оборотни ведомости и друга отчетна информация към тях по т. 1.5 в ИСО на електронен адрес:

<http://iso.minfin.bg>

(чрез модул „Счетоводни отчети за общини“)

или <http://dfoaccounts.minfin.bg>

(за лицата, имащи достъп само до модула за счетоводните отчети);

39.8. окончателните годишни отчети за касово изпълнение и годишните оборотни ведомости следва да са придружени с декларация (съдържаща изходящ номер и/или дата), подписана от директора на дирекция (началника на отдел) „Финанси“ на общината, удостоверяваща идентичността на данните, въведени в ИСО, с тези от счетоводната система, която се прикачва като сканиран файл в ИСО в срока по т. 39.2.

40. Общините представят в Сметната палата в срок **3 работни дни** след срока по т. 39.2, файловете, подадени в МФ (окончателните отчети за касовото изпълнение по т. 1.1-1.4, оборотната ведомост по т. 1.5, отчета за финансиране на капиталовите разходи към **31.12.2024 г.**, генериран от модул „Капиталови разходи и текущи ремонти“ и допълнителната отчетна информация по т. 34), протоколите за окончателен отчет по т. 39.5 в PDF формат, обяснителната записка по т. 39.6 и декларацията по т. 39.8.

40.1. Файловете се подават в Сметната палата по един от следните начини:

40.1.1. чрез Средата за електронен обмен на съобщенията (СЕОС);

40.1.2. на електронната поща delovodstvo@bulnao.government.bg за общините, които не са включени в СЕОС;

40.2. Независимо от начина на подаване на отчетите, общините следва да декларират писмено пред Сметната палата, че информацията от файловете съответства на тази от счетоводната система и е идентична с тази, представена на Министерство на финансите. Декларацията за идентичност следва да бъде в PDF формат - подписана с електронен подпис, или сканирано копие на подписана на хартия декларация (съдържаща изходящ номер и/или дата).

41. След обобщаване на представените в МФ от общините отчети за касовото изпълнение и оборотни ведомости по реда и в срока, определен в т. **39**, дирекция „Финанси на общините” предоставя отчетните данни към **31.12.2024 г.** за общините на дирекция „Държавно съкровище”.

42. В процеса на представяне и обобщаване на отчетите за касовото изпълнение на бюджета, на сметките за средствата от Европейския съюз и на сметките за чужди средства, както и на оборотните ведомости, в случай на констатирани разлики и възникнали въпроси, дирекция „Финанси на общините” уточнява отчетните данни.

Г. Насоки за годишното счетоводно приключване на бюджетните организации за 2024 г.**VI. Процедури преди изготвяне на оборотните ведомости**

43. При изготвянето на оборотната ведомост, която подлежи на представяне в МФ и Сметната палата, следва да са осчетоводени всички активи и пасиви, включително задбалансови, както и всички приходи и разходи, отнасящи се за 2024 г., вкл. и разходите за амортизации на амортизируемите нефинансови дълготрайни активи.

44. Преди изготвянето на годишната оборотна ведомост:

44.1. следва да са приложени и съответните процедури, които се извършват в края на годината съгласно изискванията на *т. т. 17.13 - 17.16, 19.7, 37 и 48 - 49 от ДДС № 20/2004 г.*;

44.2. подлежащите на погасяване през следващата година суми от наличните към 31.12.2024 г. задължения по дългосрочни дългове (включително финансов лизинг и търговски кредит) да се прехвърлят по съответните сметки за отчитане на текущия дял по такива дългосрочни задължения - сметки 1523, 1625, 1657, 1658, 1667, 1669, 1913, 1914, 1923, 1924, 1993 и 1997. Аналогично, тази процедура следва да се приложи и по отношение на прехвърлянето по сметки 5317-5319, 5323, 5817-5818 и 5829 на текущия дял от вземанията по дългосрочни заеми и временна финансова помощ (т.е. частта от главницата по дългосрочното вземане, която съобразно съответните погасителни планове подлежи на превеждане през 2025 г. от длъжника по сметка на бюджетната организация).

45. Към края на 2024 г., преди изготвянето на годишните оборотни ведомости за МФ и Сметната палата следва да бъдат приложени и съответните отчетни процедури съгласно изискванията на *раздел V от ДДС № 14/2013 г.*, включително и по отношение на неусвоени суми от помощи и дарения, предоставени преди 2024 г.

46. Напомняме, че текущо през 2024 г. не следва да са извършвани процедури по приключване на приходните и разходните сметки от раздели 6 и 7 със сметките от групи 11 и 12 на Сметкоплана на бюджетните организации (СБО). В случай, че това е направено, тези операции не следва да се вземат предвид при изготвянето на оборотната ведомост, която ще се представя от първостепенния разпоредител в МФ и Сметната палата.

47. В баланса на ред „3. Изменение на нетните активи за периода” (шифър 0403) в съответните колони за начален баланс (данните за предходната година) следва да фигурира сумата, представляваща разлика между салдата на сметките от раздели 6 и 7 към 31.12.2023 г. преди приключвателните операции (т.е. сумата, фигурираща в баланса за 2023 г. в тази позиция – шифър 0403 в съответните колони за краен баланс). Аналогично, в съответните колони за начален баланс на позициите – шифри 0401 и 0402 следва да фигурират салдата на сметките от гр. 10 (за шифър 0401) и гр. 11 (за шифър 0402) към 31.12.2023 г. преди приключвателните операции за 2023 г.

VII. Изготвяне на оборотни ведомости и друга информация съгласно чл. 167 от ЗПФ

48. За целите на консолидиране в МФ на счетоводната информация за активите, пасивите, приходите и разходите на бюджетните организации съгласно [чл. 167 от ЗПФ](#) следва да се изготвят оборотни ведомости поотделно за *трите* отчетни групи (стопански области) с данни за състоянието по счетоводните сметки *преди* операциите по приключването съгласно **раздел VIII**. Данните в оборотните ведомости се представят на ниво синтетични счетоводни сметки.

49. Отчетните данни за 2024 г. на ДВУ и БАН се обобщават и представят от МОН отделно от данните на включените в бюджета на МОН разпоредители, аналогично на обобщаването на касовите отчети на ДВУ и БАН. По същия начин се процедира от МО по отношение на отчетните данни за 2024 г. на ДВВУ.

50. Отчетните данни за **2024 г.** за приходите, разходите, активите и пасивите на Националния фонд към Министерството на финансите се обобщават и представят, аналогично на периодичните и годишните касови отчети.

51. Отчетните данни на бенефициентите - бюджетни организации, във връзка с получаването и разходването на средства от Кохезионния и Структурните фондове на Европейския съюз, администрирани от Националния фонд, както и на администрираните от Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие” средства от Европейските земеделски фондове, включително и на свързаното с тях национално съфинансиране, се включват в консолидираната отчетност на съответния първостепенен разпоредител.

52. Освен годишните оборотни ведомости, за **2024 г.** подлежи на изготвяне и представяне в МФ по реда на **чл. 167 от ЗПФ** и друга отчетна информация, като се попълват съответните таблици и справки във файла по **т. 53**.

53. Първостепенните разпоредители с бюджет изготвят оборотните ведомости и информацията по **т. 52** по определен от МФ макет (файл – XLS формат), публикуван на интернет страницата на МФ: <http://www.minfin.bg> (**Методология на отчетността> Макети>Макети-Текущи**).

54. Годишният баланс и отчет за приходите и разходите са включени във файла по **т. 53**. Изготвянето и представянето на информацията по реда на **този раздел** и **раздел IX** не отменят задължението на бюджетните организации да изготвят и представят *приложението* съгласно *т. 1.4* от Заповед № ЗМФ-1338/2015 г. на министъра на финансите към годишния финансов отчет, както и съответните статистически формуляри в рамките на регламентирания със Закона за статистиката ред и срок.

55. Първостепенният разпоредител организира процеса по обобщаването на отчетната информация по този раздел на подведомствените си разпоредители. В хода на обобщаването на счетоводните данни може да се ползва формата по **т. 53** или да се определи друг ред и форма, в зависимост от броя и структурата на подведомствените разпоредители, софтуерна и хардуерна осигуреност и други фактори, влияещи върху процеса на обобщаване на счетоводните данни.

VIII. Годишно приключване на счетоводните сметки

56. Приключването на сметките по този раздел се извършва от бюджетната организация след като е осигурена информацията за изготвяне на оборотната ведомост и информацията по **раздел VII**.

57. Сметките се приключват при спазване на приложимите за съответните сметки изисквания на **т. 56 - 58** и **т. 59.7 - 59.9** от *ДДС № 20/2004 г.*, като се има предвид и следното:

57.1. всички сметки от **раздели 6 и 7 на СБО** и в трите отчетни групи (стопански области) се приключват със **сметка 1201**;

57.2. **сметка 1201** се приключва и в трите отчетни групи (стопански области) със **сметка 1101**;

57.3. **сметки от подгрупи 980, 986 и 994** се приключват и в трите отчетни групи (стопански области) със **сметка 9989**.

IX. Допълнителни изисквания при представяне на оборотните ведомости и информацията по раздел VII в МФ и Сметната палата

58. При неспазване на изискванията на това указание за представяне на информацията се счита, че тя **не** е представена.

59. Представеният по реда на това указание файл с оборотната ведомост се именува по следния начин: **BALANCE-2024-IV-xxxx** (в **xxxx** се попълва кода на първостепенния

разпоредител по ЕБК за 2024 г.) Данните в оборотната ведомост и информацията по т. 52 се попълват във файла *в левове (със стотинки)*.

60. Обобщените от МОН оборотни ведомости и информацията по **раздел VII** на ДВУ и БАН се представят на отделни файлове, които се именува *BALANCE-2024-IV-1780* (за отчетните данни на ДВУ) и съответно *BALANCE-2024-IV-1790* (за отчетните данни на БАН). Аналогично, МО представя данните на ДВВУ на отделен файл, именуван *BALANCE-2024-IV-1280*. Файловете с данните на отделните ДВУ се представят от МОН и МО в МФ. В годишните баланси на МОН и МО *не* се включват отчетните данни по тази точка.

61. Оборотната ведомост и информацията по **раздел VII** на Националния фонд се представят от дирекция “Национален фонд” на МФ на файл с име *BALANCE-2024-IV-9817*. Данните за ДФ „Земеделие“ се представят на два файла по отделните кодове по ЕБК – код **8400** и код **2220**, и се именува *BALANCE-2024-IV-8400*, съответно *BALANCE-2024-IV-2220*.

62. Оборотните ведомости и другата отчетна информация по **раздел VII** на ДОО, Учителския пенсионен фонд (УчПФ) и фонд “Гарантирани вземания на работници и служители” (ФГВРС) се представя от НОИ на три отделни файла с наименования *BALANCE-2024-IV-5500*, съответно *BALANCE-2024-IV-5591* и *BALANCE-2024-IV-5592*.

63. Следните бюджетни организации представят данни за разпоредители с бюджет по чл. 13, ал. 4 от ЗПФ:

63.1. МОСВ представя данните за ПУДООС на отделен файл, именуван *BALANCE-2024-IV-1950*, като в полето код по ЕБК се попълва код **1950**.

63.2. МЕ представя данните на Фонд „СелС“ на отделен файл, именуван *BALANCE-2024-IV-2480*, като в полето код по ЕБК се попълва код **2480**.

63.3. МИИ представя данните на ДП „УСЯ“ на отделен файл, именуван *BALANCE-2024-IV-2029*, като в полето код по ЕБК се попълва код **2029**.

63.4. ССА представя данните на ДП „НПЦ“ на отделен файл, именуван *BALANCE-2024-IV-2234*, като в полето код по ЕБК се попълва код **2234**.

64. Отчетът за касовото изпълнение на бюджета, сметките за средствата от Европейския съюз и сметките за чужди средства по т. 1.4 (отчетът по т. 1.3 от Заповед № ЗМФ-1338/2015 г.) на съответния първостепенен разпоредител/ДВУ/ДВВУ/БАН се именува *Cash-Flow-2024-IV-xxxx*, като в *xxxx* се попълва кода на съответния разпоредител с бюджет по ЕБК за 2024 г. В наименованието на файловете, съдържащи отчетите по т. 1.4 на бюджетните организации по т. 60 - 63, се залага същата кодировка и абревиатура, както е посочено за съответните файлове на оборотните ведомости.

65. В сроковете по т. 21 и т. 40 съответните първостепенни разпоредители с бюджет представят в Сметната палата годишния си финансов отчет (ГФО) на хартиен носител (в два екземпляра) за одит по чл. 54, ал. 1 и 2 от Закона за Сметната палата, като за целта писмено декларират пред Сметната палата, че информацията от файловете, подадени по реда на т. 21.1 и т. 40.1, е идентична с тази от хартиения носител.

65.1. ГФО на БАН и ДВУ се представят от тях на хартиен носител (в два екземпляра) в МОН, а тези на ДВВУ – в МО, като МОН и МО ги предоставят на Сметната палата.

65.2. ГФО на МФ, НОИ и НЗОК се представят в Сметната палата на хартиен носител след отразяване въз основа на съответното писмо на МФ до НОИ, НАП и НЗОК на информацията за окончателните суми за 2024 г. и свързаните с това годишни разчети по схемата за централизирано разплащане на осигурителни вноски съгласно чл. 159, ал. 7 и чл. 160, ал. 1 от ЗПФ.

66. По отношение изготвянето на ГФО следва да се има предвид следното:

66.1. ГФО, който подлежи на одит от Сметната палата съгласно чл. 54, ал. 1 и 2 от Закона за Сметната палата и който следва да се представи на хартиен носител в два екземпляра по реда на т. 65, включва: баланс, отчет за приходите и разходите, отчет за касовото изпълнение на бюджета, сметките за средствата от Европейския съюз и сметките за чужди средства и приложение, определени с т. 1 от Заповед № ЗМФ-1338/2015 г.

66.2. Приложението към ГФО по т. 1.4 от Заповед № ЗМФ-1338/2015 г. задължително съдържа:

66.2.1. пояснения за прилаганата счетоводна политика;

66.2.2. подлежаща на оповестяване допълнителна информация за състоянието и изменението на активите, пасивите, приходите и разходите и задбалансовите позиции съгласно съответните указания и стандарти, издавани по реда на [чл. 164, ал. 1 и 3 и чл. 170 от ЗПФ](#);

66.2.3. информация за изпълнението на показателите по бюджета и сметките за средствата от Европейския съюз, включително и предоставяне на агрегирана информация за касовите разходи по функции и групи съгласно ЕБК и по политики и програми, доколкото информацията в такива разрези не се съдържа в отчетите по т. 1.3. от Заповед № ЗМФ-1338/2015 г. или не е публикувана отделно.

66.3. ГФО задължително изготвят всички бюджетни организации, които са отделни юридически лица (включително и юридическите лица - подведомствени разпоредители с бюджет). ГФО се изготвя на хартиен и електронен носител, като елементите по т. 1.1-1.3 от Заповед № ЗМФ-1338/2015 г. следва да са с форма и съдържание, така както са заложили в макета на файла с оборотната ведомост и другата отчетна информация (за баланса и отчета за приходи и разходи) и в макета на файла на отчета по т. 1.4. Отчетната информация за Националния фонд (код по ЕБК 9817) се изготвя и представя отделно, без да се включва в ГФО на Министерството на финансите (код по ЕБК 1000) и на бюджетните организации, в чиято структура са съответните управляващи органи.

66.4. Подведомствените разпоредители с бюджет, които не са отделни юридически лица, не са задължени да изготвят отделен ГФО по смисъла на Заповед № ЗМФ-1338/2015 г., доколкото такова изискване не произтича изрично от нормативен акт или не е определено от съответния горестоящ разпоредител с бюджет.

66.5. Всички подведомствени разпоредители с бюджет (независимо от това дали са отделни юридически лица или не) следва да изготвят и представят на съответния горестоящ разпоредител с бюджет файловете по т. 1.4 и по т. 53, съдържащи съответните годишни данни.

67. Когато във връзка с извършвания от Сметната палата финансов одит на ГФО, първостепенният разпоредител направи корекции в данните, изпратени по реда на това указание, съответните файлове с нанесените корекции се предоставят своевременно (преди връчване на проекта на одитен доклад по реда на [чл. 54, ал. 11 от Закона за Сметната палата](#)) на МФ и на Сметната палата от първостепенния разпоредител с писмо.

67.1. Писмото от първостепенните разпоредители (без общини) за МФ следва да е адресирано до дирекция „Държавно съкровище“, с копие до дирекция „Държавни разходи“, а писмото от общините за МФ да е адресирано до дирекция „Финанси на общините“.

67.2. В случаите, когато към момента на корекцията на одитирания ГФО за предходната година са подадени данни по чл. 167 от ЗПФ, отнасящи се за текущата година, бюджетните организации коригират и подадените за текущата година оборотни ведомости, за да се осигури спазването на принципа „независимост на отделните отчетни периоди и стойностна връзка между начален и краен баланс“ по [чл. 26, ал. 1, т. 5 от Закона за счетоводството](#). Срокът за корекция на подадените за текущата година оборотни ведомости е края на месеца, следващ месеца, в който е представена корекцията на одитирания ГФО.

68. Сметната палата предоставя на МФ по електронен път информация за датата на връчването на одитния доклад по [чл. 54, ал. 15 от Закона за Сметната палата](#) за годишния финансов отчет на първостепенните разпоредители с бюджет (вкл. общините), държавните висши училища и БАН. Информацията се предоставя до 10-то число на месеца, следващ месеца на приключване на финансовия одит, на електронен адрес на МФ - odit-gfo@minfin.bg.

69. Бюджетните организации по т. 66.3 следва да съхраняват на хартиен носител окончателния си годишен финансов отчет, подписан от съответните лица (за организациите, чиито отчети са обект на финансов одит от Сметната палата, това е отчетът след извършения

одит), като се препоръчва да се съхранява и сканирано копие на окончателния отчет в PDF формат. Отделно от това, всеки бюджетен разпоредител с подведомствени разпоредители следва да разполага и съхранява при него финансовите отчети (на хартиен носител в един екземпляр или сканирано копие на окончателния отчет в PDF формат) и файловете по т. 53 на подведомствените му разпоредители, респективно сборните финансови отчети и файлове по т. 53 със сборната обратна ведомост и сборната информация по **раздел VII** на онези подведомствени разпоредители, които от своя страна имат подчинени структури на самостоятелен баланс и обособено счетоводство.

70. Файловете по т. 1.4 и т. 53 на второстепенните разпоредители следва да се съхраняват и при съответните първостепенни разпоредители (на отделни файлове по т. 1.4 и т. 53 за всеки второстепенен разпоредител). Данните за училищата на МОН (без държавните висши училища) може да се съхраняват по реда на тази точка вместо в МОН, в съответните регионални инспекторати по образованието.

71. При поискване, информацията по т. 69 и т. 70 се представя на електронен носител (файлът по т. 53) на Сметната палата, МФ – дирекция “Държавно съкровище” и дирекциите, отговарящи за финансирането и бюджета на съответните първостепенни разпоредители, Националният статистически институт, както и на други оторизирани за това органи.

72. При поискване от Сметната палата се представя и обратна ведомост след приключвателните операции по **раздел VIII**.

X. Публикуване на информация от годишните финансови отчети на бюджетните организации за 2024 г.

73. Всички първостепенни разпоредители с бюджет, включително и общините, както и БАН и държавните висши училища следва да публикуват информация за годишния си финансов отчет за 2024 г.

74. Информацията от годишния финансов отчет се публикува на интернет страницата на съответния първостепенен разпоредител, ДВУ, ДВВУ и БАН и при спазване на следните изисквания:

74.1. подлежи на публикуване:

а) *сборният* баланс и *сборният* отчет за приходите и разходите за първостепенната система (вкл. и за общини), ДВУ, ДВВУ и БАН – прилага се формата на баланса и отчета за приходите и разходите в хил. лв. от макета на файла по т. 53;

б) *сборният* отчет за касовото изпълнение на бюджета, сметките за средствата от Европейския съюз и сметките за чужди средства в хил. лв. (отчетът по т. 1.3 от *Заповед № ЗМФ-1338/2015 г.*);

в) *приложението* съгласно т. 1.4 от *Заповед ЗМФ-1338/2015 г.* на министъра на финансите към годишния финансов отчет;

г) одитният доклад на Сметната палата.

74.2. за целите на тази точка данните за ДВУ, ДВВУ и БАН не се включват в съответната информация за МОН и МО;

74.3. първостепенните разпоредители с бюджет (вкл. общините и бюджетните организации по чл. 13, ал. 4 от ЗПФ), ДВУ, ДВВУ и БАН публикуват на интернет страницата си сканирани в PDF формат заверените от Сметната палата отчети по т. 74.1, буква „а“ и буква „б“, приложението към ГФО (т. 74.1, буква „в“) и сканиран в PDF формат одитен доклад на Сметната палата (т. 74.1, буква „г“). Завереният от Сметната палата ГФО, заедно с одитния доклад, трябва да останат достъпни на интернет страницата на съответната бюджетна организация най-малко до публикуване на следващия ГФО;

74.4. информацията по т. **74.1-74.3** следва да се публикува на интернет страницата на съответния разпоредител най-късно до края на месеца, следващ месеца, в който е получен одитният доклад на Сметната палата по т. **68**;

74.5. информацията по т. **74.1** (без буква „г“) следва да се публикува на интернет страницата на съответните общини, чиито годишни финансови отчети *няма да бъдат* одитирани от Сметната палата по реда на **чл. 54, ал. 2 от Закона за Сметната палата**, в срок до **30 юни 2025 г.**;

74.6. по реда на т. **74.1-74.3** МФ, МОСВ, МЕ, МИИ и Министерство на земеделието и храните публикуват отделно и съответната информация за Националния фонд, ПУДООС, Фонд „СЕЛС“, ДП „Управление и стопанисване на язовири“, „Селскостопанска академия“ и ДП „Научно-производствен център“. Селскостопанската академия публикува отделно и съответната информация на ДП „Научно-производствен център“;

74.7. на интернет страницата на МОН и МО следва да се публикуват в XLS формат и съответните обобщени баланси, отчети за приходи и разходи и касови отчети на ДВУ, ДВВУ и БАН от файловете по т. **60** и т. **74.1**-буква „б“;

74.8. по реда на т. **74.1-74.3** ДФ „Земеделие“ публикува сборна информация чрез обобщаване на отделно отчетените данни за кодове по ЕБК **8400** и **2220**;

74.9. по реда на т. **74.1-74.3** НОИ публикува отделно информацията за ДОО, УчПФ и ФГВРС, както и сборна информация за всички администрирани от НОИ социално-осигурителни фондове;

74.10. бюджетните организации могат да публикуват на интернет страницата си и друга отчетна и бюджетна информация в допълнение на горните изисквания;

74.11. бюджетните организации следва да публикуват на интернет страницата си информацията по т. **74.1-74.3** по начин, лесно достъпен за потребителите.

75. Препоръчва се по реда на т. **74** първостепенните разпоредители да публикуват и годишните финансови отчети на разпоредителите от по-ниска степен, като изрично се посочи, че Сметната палата е извършила одит на консолидирания ГФО на първостепенния разпоредител, а ГФО на разпоредителите от по-ниска степен не са предмет на отделен финансов одит.

Д. Погасяване на задължения, произтичащи от разпоредбите на чл. 159, ал. 13 и 14 от Закона за публичните финанси

XI. Прилагане на чл. 159, ал. 13 и ал. 14 от ЗПФ

76. Във връзка с прилагането на разпоредбите на чл. 159, ал. 13 и 14 от ЗПФ следва:

76.1. Бюджетните организации, които в резултат от прилагането на схемата за централизирано разплащане на осигурителни вноски и данъци върху доходите на физически лица имат отчетени към края на 2024 г. по § 89-02 от ЕБК и сметка 4651 от СБО задължения към ЦБ, произтичащи от разпоредбата на чл. 159, ал. 13 от ЗПФ, да погасят това задължение, като преведат дължимата сума в срок до 31.03.2025 г. по банковата сметката на ЦБ в БНБ – BG43 BNBG 9661 3000 1480 63 (BIC BNBGBGSD). Отчитането на тази операция на начислена и касова основа се извършва от първостепенните разпоредители по реда на т. 58.5, б. “а” от ДДС № 01/2003 г.

76.2. В случай, че БАН и ДВУ към МОН, имат отчетени към края на 2024 г. по § 89-03 от ЕБК и сметка 4659 от СБО задължения към бюджета на МОН, произтичащи от разпоредбата на чл. 159, ал. 14 от ЗПФ, те следва да погасят това задължение, като преведат дължимата сума в срок до 31.03.2025 г. по банковата сметка на МОН в БНБ – BG50 BNBG 9661 3000 1491 01 (BIC BNBGBGSD). Отчитането на тази операция се извършва от ДВУ и БАН по реда на т. 73.1.7, б. “а” от ДДС № 01/2003 г., а от МОН – по реда на т. 73.2.3, б. “а” от ДДС № 01/2003 г.

76.3. В случай, че ДВВУ към МО, имат отчетени към края на 2024 г. по § 89-03 от ЕБК и сметка 4659 от СБО задължения към бюджета на МО, произтичащи от разпоредбата на чл. 159, ал. 14 от ЗПФ, те следва да погасят това задължение, като преведат дължимата сума в срок до 31.03.2025 г. по банковата сметка на МО в БНБ – BG61 BNBG 9661 3000 1522 01 (BIC BNBGBGSD). Отчитането на тази операция се извършва от ДВВУ по реда на т. 73.1.7, б. “а” от ДДС № 01/2003 г., а от МО – по реда на т. 73.2.3, б. “а” от ДДС № 01/2003 г.

76.4. Доколкото в резултат от прилагането на чл. 159, ал. 13 и 14 от ЗПФ са налице дължими към края на 2024 г. от МОН и МО суми към БАН, ДВУ и ДВВУ, те следва да бъдат преведени от МОН и МО на съответното ДВУ/ДВВУ в срок до 31.03.2025 г.

Е. Други въпроси**ХII. Предоставяне на друга информация за 2024 г.**

77. Първостепенните разпоредители с бюджет, включително общините, на основание **т. 11** от указание на МФ *ДДС № 03/2012 г.* представят в МФ „Справка за използваните терминални устройства ПОС и извършени трансакции“ към **31.12.2024 г.**

77.1. Справката е включена съответно в общия пакет от макети по **т. 13** - за ПРБ, без общини, и в общия пакет по **т. 35** - за общини, попълва се от всички ПРБ (вкл. общини), в системите на които има инсталирани терминални устройства ПОС, и се представя само в електронен вид (XLS формат):

- от ПРБ (министерства и ведомства) в срока по **т. 17** на електронен адрес:

v.pagelski@minfin.bg

- от общините - в периода и по реда, определени с **т. 39**.

Справката се предоставя във всички случаи, дори и когато са инсталирани терминални устройства ПОС, без да са налице трансакции по тях.

77.2. Бюджетните организации следва да изискват съставянето на приемо-предавателен протокол при всяко инсталиране, деинсталиране и подмяна на терминални устройства ПОС и да организират съхранението на всички приемо-предавателни протоколи за инсталирани/деинсталирани терминални устройства ПОС за целите на последващ финансов контрол.

77.3. Съгласно изискванията на Наредбата за административното обслужване, конкретното извършване на периодични анализи за необходимостта и/или ефективността от прилагането на картови плащания, внедряването и прилагането на различни начини на плащане, информирането и насърчаването на потребителите за използването им и извършването на контрол на тези дейности за съответната бюджетна организация, следва да бъдат регламентирани и утвърдени във вътрешните правила за организация на административното обслужване.

78. Бюджетните организации, включени в СЕБРА, следва да извършват периодично преглед на информацията за техните структури във всички раздели на Регистъра на бюджетните организации (РБО) в СЕБРА и при наличие на непълнена, непълна или неактуална информация своевременно да въвеждат/актуализират изискваните данни и информация. В тази връзка, определените в съответствие с **т. 30** от *ДДС № 08/2015 г.* служители, отговорни за въвеждането и актуализирането на информацията в РБО в СЕБРА, спазвайки регламентираните от съответните бюджетни организации ред, правила и процедури за предоставяне/обмен на информация, следва своевременно да актуализират необходимата информация за техните структури в РБО в СЕБРА.

79. С годишните оборотни ведомости ПРБ, вкл. общините, представят декларация, гарантираща верността и пълнотата на отчетните данни, подписана от ръководителите им по смисъла на Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор. С декларацията се удостоверява, че в данните, предоставени с оборотните ведомости, се съдържа информация за всички възникнали (начислени) към съответния период балансови вземания и задължения, съответно приходи и разходи, и е отразена (начислена) информация за задбалансови вземания и задължения, в т. ч. за поетите ангажименти за разходи (наличности и потоци) и за възникналите нови задължения за разходи - потоци. Сканираната декларация в PDF формат (оформена с подпис, печат и изходящ номер) се представя в МФ:

- от ПРБ (министерства и ведомства) - на e-mail: gfs@minfin.bg в определения с т. 17 период;

- от общините - в периода и по реда, определени с т. 39.

Изготвената декларация на хартиен носител се представя в Сметната палата заедно с годишния финансов отчет за 2024 г.

80. В определения с т. 39 период кметът на община с отпуснат безлихвен заем по чл.130ж от ЗПФ за целите на изпълнение на плана за финансово оздравяване публикува на интернет страницата на общината информация за изпълнението му и докладва на министъра на финансите в съответствие с изискването на чл. 130з, ал. 1 от ЗПФ.

81. Определените в настоящото указание срокове за представянето на отчетите за касовото изпълнение и на оборотните ведомости следва да се спазват стриктно и без изключения.

Всяко неспазване на настоящите указания, в т. ч. и определените срокове, се счита за нарушение на бюджетната дисциплина по смисъла на § 2 от допълнителните разпоредби на ЗПФ.

ХIII. Прилагане на финансово-правна форма „Сметки за средства от Европейския съюз” през 2025 г.

82. Финансово-правната форма „сметки за средства от Европейския съюз” се прилага от бюджетните организации както в качеството им на администратори (управляващи органи, междинни звена, програмни оператори и др.), така и в качеството им на бенефициенти (крайни получатели) на:

82.1. средства от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (Европейския социален фонд +), Кохезионния фонд и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и Механизма за възстановяване и устойчивост на Европейския съюз (проекти по Националния план за възстановяване и устойчивост), включително и националното съфинансиране, администрирани от Националния фонд (НФ), подлежащи на отчитане в СЕС-КСФ;

82.2. средства от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство, администрирани от Разплащателната агенция (РА) към Държавен фонд „Земеделие” (ДФЗ), включително националното съфинансиране, подлежащи на отчитане в СЕС-РА;

82.3. всички други средства по програми и проекти, финансирани от фондове и институции на Европейския съюз (ЕС), администрирани и/или получени от бюджетни организации, включително свързаното с тях национално съфинансиране, подлежащи на отчитане в СЕС-ДЕС, като:

а) средства по програми за европейско териториално сътрудничество;

б) средства по секторните програми „Леонардо да Винчи“, „Еразъм“, „Коменски“ и други;

в) средства от фонд „Вътрешна сигурност“ 2014-2020 и фонд „Убежище, миграция и интеграция“ 2014-2020;

г) средства по други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС по смисъла на § 1, т. 36 от ЗПФ.

82.4. средства по други международни програми и свързаното с тях национално съфинансиране, определени по реда на чл. 8, ал. 4 от ЗПФ от министъра на финансите (*м. 39.1* от ДДС № 12/2013 г. и *м. 12* от ДДС № 08/2014 г.), подлежащи на отчитане в СЕС-ДМП:

- а) Норвежкия финансов механизъм 2014-2021;
- б) Финансов механизъм на европейското икономическо пространство 2014-2021;
- в) Швейцарско-българската програма за сътрудничество;
- г) получаването, съхраняването и разходването от Министерство на отбраната на средствата на НАТО съгласно раздел IV от ДДС № 08/2014 г.

82.5. В обхвата на средствата на съответните сметки за средства от Европейския съюз по т. 82.1 - 82.4 се включва и авансовото финансиране по реда на чл. 142 от ЗПФ (например авансовото финансиране съгласно ДДС № 06/2011 г.) и *раздел III* от ДДС № 01/2015 г.

83. Средствата и операциите по т. 82 се отчитат като сметки за средства от Европейския съюз, включително и в случаите, когато свързаните с тях приходи, разходи, трансфери и финансиране са предвидени първоначално по съответния бюджет. При наличието на такива случаи при необходимост следва да се извършат съответните промени по бюджетите на съответните разпоредители с бюджет - за разпоредителите с бюджет по държавния бюджет промените се извършват по реда на чл. 109 - 113 от ЗПФ.

84. Доколкото за операциите със средствата по програми и проекти по т. 82 се прилагат банкови бюджетни сметки, за тяхното отчитане на касова и начислена основа в отчетна група (стопанска област) БЮДЖЕТ се прилага § 88-03 от ЕБК и сметки от подгрупа 468 от СБО с едновременно огледално отчитане в отчетна група (стопанска област) СЕС, аналогично на подхода на отчитане съгласно т. 5.1 и *раздел III* от ДДС № 06/2008 г. (вкл. и в случаите на банкови валутни бюджетни сметки).

В тази връзка, при извършването на трансфери между бюджетни организации за проектите и програмите по т. 82, следва да се използва § 63-00 от ЕБК.

85. Средствата по всички други международни програми, извън посочените в т. 82.1 - 82.5, се отчитат по съответния бюджет и за тях *не* може да се прилага финансово-правната форма „Сметки за средства от Европейския съюз”, освен ако министърът на финансите изрично не определи нейното прилагане за конкретна международна програма/договор по реда на чл. 8, ал. 4 от ЗПФ.

86. Средствата от помощи и дарения, предоставени от други лица, извън т. 82 и т. 85, се отчитат по съответния бюджет и за тях *не* може да се прилага финансово-правната форма „Сметки за средства от Европейския съюз”.

87. Всички бюджетни организации – администратори и/или бенефициенти на средства по програми и проекти по т. 82, изготвят и представят отделни касови отчети за средствата, администрирани от Националния фонд, за средствата, администрирани от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“, за другите средства от Европейския съюз и за средствата по други международни програми.

XIV. Други въпроси

88. Напомняме, че считано от 01.12.2023 г. са в сила изменения в чл. 4 от Закона за ограничаване на плащанията в брой (ЗОПБ), съгласно които обслужването на операциите по събирането на приходи и други постъпления по банкови сметки на бюджетни организации чрез картови плащания се извършва въз основа на сключен договор между съответната банка и бюджетната организация, а дължимите суми по съответните договори са за сметка на бюджета на съответната организация. Съгласно чл. 4, ал. 7 от ЗОПБ с договорите по чл. 4, ал. 1 от същия не може да се уреждат ограничения за приеманите платежни инструменти, свързани с карти, на основание на държавата, в която са издадени.

89. Макетите на отчетите за касовото изпълнение, оборотните ведомости и другата отчетна информация за 2025 г. (включително и на макета на отчета по т. 1.3 от Заповед № ЗМФ-1338/2015 г.) ще бъдат определени допълнително, като файловете ще бъдат публикувани на интернет страницата на МФ по досегашния ред.

16.12.2024 г.

X

ЛЮДМИЛА ПЕТКОВА

Signed by: Lyudmila Kostova Petkova

**ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ**